

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

§ 64. Γενικά § 65. Το πολυσήμαντο της έννοιας της επιχείρησης § 66. Η επιχείρηση: Υποκείμενο ή αντικείμενο δικαίου; § 67. Μεταβίβαση της επιχείρησης Α. Μεταβίβαση εν ζώη Β. Μεταβίβαση αιτία θανάτου § 68. Μεταβίβαση συνόλου μετοχών - η πώληση «αδρανούς» εταιρίας Α. Η μεταβίβαση συνόλου μετοχών ως μεταβίβαση επιχείρησης Β. Η πώληση «αδρανούς» εταιρίας § 69. Άλλες πράξεις με αντικείμενο την επιχείρηση Α. Μίσθωση επιχείρησης Β. Η επιχείρηση ως αντικείμενο εισφοράς σε εταιρία	Γ. Επικαρπία σε επιχείρηση Δ. Ενέχυρο σε επιχείρηση Ε. Διαχείριση επιχείρησης ΣΤ. Αναγκαστική εκτέλεση σε επιχείρηση Ζ. Δικαστική μεσεγγύηση επιχείρησης Η. Επιδίκαση επιχείρησης Θ. Συνέχιση της επιχείρησης οφειλέτη που πτώχευσε § 70. Η αξία της επιχείρησης και η αποτίμησή της § 71. Προστασία της επιχείρησης § 72. Επιχείρηση και εργαζόμενοι (συμμετοχή) § 73. Το «fonds de commerce» και η «azienda» § 74. Η επιχείρηση κατά το ΣχΕμπΚ

Βιβλιογραφία: Β.Αντωνόπουλου Βιομηχανική Ιδιοκτησία, 1993, σ. 102, Αρχανιωτάκη Μεταβίβαση περιουσίας ή επιχείρησης, 1997, Baur Η σημασία της έννοιας της επιχειρήσεως στο γερμανικό δίκαιο, ΕλλΔνη 1985, 369, Γεωργακόπουλου Μεταβίβασις κλάδου επιχειρήσεως εις: Μελέται ΕμπΔ, τόμος α', 1971, σ. 97, Δελούκα Η εμπορική επιχείρησις, 1980, Κοτσίρη Η πελατεία, ένταξις πραγματικής προσδοκίας εις το σύστημα του δικαίου, 1971, Κουμάντου Η επιχείρησις ως αντικείμενο αναγκαστικής εκτελέσεως, ΕΕΑΝ 1953-54, 21, Λιακόπουλου Βιομηχανική Ιδιοκτησία, Ι, 1995, σ. 133, του ίδιου Η ευθύνη του πωλητού μετοχών δι' ελαττώματα της επιχειρήσεως, Ζητήματα ΕμπΔ Ι, 1985, σ. 348, Μάξη Η επιχείρηση και η εμπορική πίστη με το Σχέδιο του νέου ΕμπΚ, 1988, Σ.Μούζουλα Η σύγχρονη προβληματική της επιχείρησης, 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕμπΔ, 1996, σ. 249 (=ΕλλΔνη 1996, 26), Κ.Παμπούκη Μελέται ΕμπΔ, β', 1980, σ. 35 επ., Παπαγιάννη Η επιχείρηση ως αντικείμενο δικαίου, 5ο Πανελλήνιο Συνέδριο ΕμπΔ, 1996, σ. 301, Παπαρσενίου Πραγματικά ελαττώματα στην πώληση επιχείρησης, ΔΕΕ 1998, 503, Ι.Ρόκα Εισαγωγή στο δίκαιο των επιχειρήσεων, 1996, Γ.Σημίτου Η εμπορική και βιομηχανική επιχείρησις, ΑΙΔ δ' 30, Τριανταφυλλάκη Το συμφέρον της επιχείρησης ως κανόνας συμπεριφοράς των οργάνων της α.ε., 1998, Χριστακάκου-Φωτιάδη Η επικαρπία σε επιχείρηση, 1994, Ψάρα ΕΕμπΔ 1998, 626, Westermann Ευθύνη επί πωλήσεως επιχείρησεως, ΕπισκΕΔ 1996, 759. Η ξενόγλωσση βιβλιογραφία είναι εξαιρετικά μεγάλη. Βλ. ενδεικτικά «La réforme de l'entreprise», Rapport du Comité présidé par

Pierre Sudreau, 1975, *Despax L'entreprise et le droit*, 1956, *Ripert Aspects juridiques du capitalisme moderne*, 1951, σ. 265, *Rittner Unternehmensfreiheit und Unternehmensrecht zwischen Kapitalismus, Sozialismus und Laborismus*, 1998 (συλλογή μελετών του σ. για το δίκαιο της επιχείρησης), *Westermann Sachmangelhaftung beim Unternehmenskauf unter Berücksichtigung rechtsvergleichender Aspekte*, εις Αφιέρωμα εις Αλίκη Κιάντου-Παρμπούκη, 1998.

§ 64. Γενικά

- 1 **Ι. Έννοια.** Η επιχείρηση είναι μια βασική έννοια του ΕμπΔ, αλλά και άλλων κλάδων, όπως του αστικού, του εργατικού¹, του φορολογικού, ακόμη και του συνταγματικού δικαίου. Η πολυκλαδικότητά της προκαλεί συχνά το αίτημα, αλλά ταυτόχρονα την έντονη δογματική και μεθοδολογική δυσκολία ανάδειξης ενός αυτοτελούς κλάδου, που θα ήταν το *δίκαιο της επιχείρησης*². Οι δυσκολίες ενός τέτοιου εγχειρήματος αυξάνονται, όταν τεθεί θέμα συμβίωσης ενός τέτοιου κλάδου με το εμπορικό δίκαιο, αυτό δε έχει οδηγήσει σε διάφορες εκδοχές όχι μόνο ως προς τις σχέσεις των δύο κλάδων (συνύπαρξη, ένταξη του ενός στον άλλο, απορρόφηση του ενός από τον άλλο) ή και ως προς την ίδια την έννοια της εμπορικότητας (βλ. παραπάνω, § 16,17, § 18). Εξάλλου, οι ποικίλες λειτουργίες της επιχείρησης στο δίκαιο (βλ. παρακάτω, § 65) αποκλείουν και τη φιλοδοξία διατύπωσης ενιαίου ακριβούς ορισμού. Για τους σκοπούς της παρακάτω ανάπτυξης θα χρησιμοποιηθεί ο απλός και λειτουργικά ουδέτερος ορισμός του *Μπαλή*³, κατά τον οποίο επιχείρηση είναι «*σύνολον εκ πραγμάτων, δικαιωμάτων, πραγματικών καταστάσεων και σχέσεων, αποτελούν οργανωμένην οικονομικήν ενότητα περι το πρόσωπον του φορέως*». Για την προσέγγιση της έννοιας και της λειτουργίας της επιχείρησης πρέπει να λεχθούν τα ακόλουθα:
- 2 **II. Γενική περιγραφή της επιχείρησης.** Καταρχήν η επιχείρηση εμφανίζεται στους τρίτους ως η συνολική υποδομή της οικονομικής δράσης του εμπόρου.

¹ Για τη διαφορά της επιχείρησης από την «εμμετάλλευση» βλ. *Καρακατσάνη* Η έννομος τάξις της εμμεταλλεύσεως, 1969, *Καρακατσάνη/Γαρθία* Ατομικό ΕργΔ, 1995, αρ. 49, *Γεωργακόπουλο* Γεν.μέρος, 1995, σ. 231, *Λεβέντη* Συλλογικό εργατικό δίκαιο, 1996, σ. 457, *Καρδαρά* Η ρύθμιση των όρων εργασίας στο επίπεδο της εμμεταλλεύσεως, 1996, σ. 9, *Στ.Βλαστό* Ατομικό ΕργΔ, I, 1999, αρ. 363.

² Βλ. αναλυτικά για το ζήτημα *Rittner Unternehmensfreiheit und Unternehmensrecht zwischen Kapitalismus, Sozialismus und Laborismus*, 1998, σ. 340.

³ Γενικά Αρχαί⁸, 1961, αρ. 184 σ. 487. Βλ. και *Απ.Γεωργιάδη* ΕμπρΔ I, 1991, § 9, 1, *Δωρή* Εισαγωγή στο αστικό δίκαιο, β', 1991, σ. 57, *Παπαρσενίου* ΔΕΕ 1998, 503, με παραπέρα παραπομπές σε άλλους συγγραφείς. Από τη νομολογία βλ. π.χ. ΑΠ 412/1990 ΕΕμπΔ 1992, 48 = ΝοΒ 1991, 744: «*Σύνολο πραγμάτων, δικαιωμάτων, πραγματικών καταστάσεων ή σχέσεων τα οποία αποτελούν στο πρόσωπο του φορέα οικονομική ενότητα που προϋποθέτει οργάνωση και επιδίωξη οικονομικού αποτελέσματος, με την επικερδή διάθεση των προϊόντων που παράγονται σ' αυτήν*». Βλ. παρεμφερώς και ΕφΘεσσ 2955/1997 ΔΕΕ 1998, 500 = Αρμ. 1998, 297. Κατά το ΣχΕμπΚ (άρθρα 3 § 1 και 9), η επιχείρηση είναι το «*σύνολο παραγωγικών μέσων για την επιδίωξη οικονομικού σκοπού*», το οποίο *απαρτίζεται από στοιχεία όπως «ιδίως εργασιακές σχέσεις, δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, εμπράγματα ή ενοχικά δικαιώματα, άλλες οικονομικές σχέσεις και πραγματικές καταστάσεις*».

1. Ο έμπορος χρησιμοποιεί παραγωγικούς συντελεστές, όπως προσωπικό, εγκαταστάσεις (ιδιοκτησίας του ή μισθωμένες), κινητά (εξοπλισμό, αυτοκίνητα), κεφάλαια, δικαιώματα, άυλα αγαθά (επωνυμία, σήματα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τεχνογνωσία). Επίσης διαθέτει ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο «κυκλοφορούν» ενεργητικό (κυρίως εμπορεύματα σε διάφορες φάσεις επεξεργασίας, όπως πρώτες ύλες, έτοιμα και βοηθητικά προϊόντα, κλπ., αλλά και αξιόγραφα και χρήματα). Επιπλέον ο έμπορος στηρίζεται σε πραγματικές καταστάσεις (μονοπωλιακή θέση στην αγορά, τοποθεσία του καταστήματός του, οργανωμένο δίκτυο διανομής) και έννομες σχέσεις (με τράπεζες, προμηθευτές, εργολάβους, αντιπροσώπους, διοικητικές άδειες κλπ.). Κατά το άρθρο 9 ΣχΕμπΚ στοιχεία της επιχείρησης είναι (ιδίως) «εργασιακές σχέσεις, δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, εμπράγματα ή ενοχικά δικαιώματα, άλλες οικονομικές σχέσεις και πραγματικές καταστάσεις».

3

2. Όμως η επιχείρηση είναι κάτι παραπάνω από τους επιμέρους συντελεστές που την απαρτίζουν, κυρίως δε χαρακτηρίζεται από την οργάνωση των τελευταίων περί το φορέα τους για την επιδίωξη οικονομικού σκοπού. Η οργάνωση αυτή δεν συνίσταται μόνο στον απλό συντονισμό και κατεύθυνση των επιμέρους στοιχείων, ώστε τα τελευταία να τίθενται σε κίνηση και να εξασφαλίζεται η από κοινού παραγωγική λειτουργία τους, αλλά (και αυτό είναι σημαντικότερο) στη δημιουργική και πρωτότυπη εκμετάλλευσή τους, ώστε να προσελκύεται πελατεία, να αποκτάται φήμη και να προκύπτει κέρδος. Η εκ μέρους του φορέα και περί τον φορέα οργάνωση προκύπτει από γνώσεις, εμπειρίες, δεξιότητες και ιδέες του επιχειρηματία και είναι το συνεκτικό στοιχείο των επιμέρους, δίνει δυναμική διάσταση στα τελευταία και δημιουργεί την υπεραξία της λειτουργούσας επιχείρησης. Στο επιπλέον αυτό στοιχείο της επιχείρησης δίδονται διάφορα ονόματα, όπως φήμη, καλό όνομα, πελατεία⁴, καλή πορεία⁵, αέρας (πρβλ. άρθρο 13 ν. 2238/1994, για τη φορολογία εισοδήματος), image, goodwill⁶, οργανωτική ιδέα⁷ ή ακόμη «άυλη εμπορική αξία» (άρθρο 60 π.δ. 34/1995, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 2235/1994⁸) κλπ., έννοιες που μπορεί να μην ταυτίζονται πάντοτε (π.χ. μπορεί να μην διαπιστώνεται πάντοτε υπεραξία ή η «φήμη» να είναι στην πραγματικότητα κακή), υποδηλώνουν όμως αυτό που είναι *πέραν* από τα επιμέρους στοιχεία που την απαρτίζουν.

4

III. Ο βαθμός οικονομικής και νομικής ενότητας της επιχείρησης. Περιορισμός ευθύνης. Η «οικονομική ενότητα» της επιχείρησης βρίσκει μερικό μόνο αντίκρισμα στο δίκαιο: Μπορεί δηλ. η επιχείρηση να αποτελέσει αντικείμενο αναγνωριστικής αγωγής, χωρίς να απαιτείται η μνεία των πραγμάτων και δικαιωμάτων που την απαρτίζουν⁹. Δυνατή είναι και η σύναψη ενι-

5

⁴ Για την οποία βλ. αναλυτικά Κοτσίρη Η πελατεία, 1971. Βλ. και Ψάρα ΕΕμπΔ 1998, 626 επ.

⁵ Βλ. ΣτΕ 3867/1985 Αρμ. 1987, 343, ΣτΕ 2414/1996 ΔΔίκη 1998, 191.

⁶ Βλ. Κοτσίρη Η πελατεία, 1971, σ. 78.

⁷ Δελούκας Η εμπορική επιχείρησης, σ. 12, Ν.Ρόκας Στοιχεία ΕμπΔ, 1998, σ. 40/1, Παπαρσενίου ΔΕΕ 1998, 504.

⁸ Βλ. ΜΠρΔρ 16/1998 Αρμ. 1998, 1345.

⁹ ΑΠ 1561/1983 ΝοΒ 1984, 1353. Επί διεκδικητικής αγωγής όμως πρέπει να εγερθούν τόσες αγωγές όσα και τα πράγματα, βλ. Απ.Γεωργιάδη ΕμπρΔ Ι, 1991, § 2, 32.

αίας υποσχετικής δικαιπραξίας με αντικείμενο την επιχείρηση, π.χ. τη μίσθωση ή τη μεταβίβαση. Η προστασία επίσης της επιχείρησης, όπου είναι δυνατή, έχει ως παράμετρο την ενιαία οικονομική της υπόσταση. Όμως η αρχή της ειδικότητας, ως αρχή του εμπραγμάτου δικαίου, ισχύει και στην επιχείρηση. Επιπλέον η επιχείρηση δεν ανάγεται σε νομικό πρόσωπο, ούτε καν σε χωριστή ομάδα περιουσίας¹⁰. Δεν συνεπάγεται επίσης περιορισμό ευθύνης του φορέα της στα στοιχεία που την απαρτίζουν, οι δανειστές δε που προκύπτουν από τη λειτουργία της μπορούν να επιληφθούν και οποιουδήποτε άλλου περιουσιακού στοιχείου τούτου¹¹. Περιορισμός ευθύνης είναι εφικτός μόνο σε ρητά προβλεπόμενες από το νόμο περιπτώσεις, κυρίως δε με σύσταση εταιρίας, ιδίως μονοπρόσωπης ε.π.ε. (άρθρο 43α ν. 3190/1955, π.δ. 279/1993)¹², ενώ μονοπρόσωπη α.ε. γίνεται δεκτή μόνο μετά την ίδρυση της (άρθρο 47α § 2 ν. 2190/1920). Μονοπρόσωπη προσωπική εταιρία δεν γίνεται δεκτή σε καμιά περίπτωση¹³. Επίσης «ατομική επιχείρηση περιορισμένης ευθύνης» δεν αναγνωρίζει το ισχύον δίκαιο¹⁴, αν και δεν λείπουν οι υποστηρικτές μιας τέτοιας ιδέας¹⁵.

§ 65. Το πολυσήμαντο της έννοιας της επιχείρησης

- 1 **I. Ποικιλία λειτουργιών της επιχείρησης στο ΕμπΔ.** Η επιχείρηση λειτουργεί στο ΕμπΔ ποικιλότητα.
 - 2 1. Η επιχείρηση μπορεί να αποτελεί *κριτήριο* εμπορικότητας. Ενδέχεται δηλ. ο νόμος να προσδίδει ιδιότητα εμπόρου ή εμπορικού επιχειρηματία στο πρόσωπο που, όπως κατά το ΣχΕμπΚ, «διατηρεί» επιχείρηση ή, όπως κατά τον ιταλΑΚ, «ασκεί» («esercita») επιχείρηση που έχει ορισμένη δράση (βλ. παραπάνω, § 16,15).
 - 3 2. Η επιχείρηση μπορεί να είναι εμπορική ή μη (π.χ. γεωργική, μεταλλευτική, κτηνοτροφική κλπ.). Θα είναι εμπορική όταν διενεργούνται εμπορικές πράξεις με σκοπό το κέρδος¹⁶, αστική δε σε κάθε άλλη περίπτωση. Και στην τελευταία περίπτωση όμως μπορεί η επιχείρηση, λόγω της μεσολάβησης, της εκμετάλλευσης μέσων παραγωγής και απασχόλησης προσωπικού, της ορ-

¹⁰ Βλ. Μπαλή Γενικά αρχαί, 1961, § 184, Γεωργακόπουλο Γεν.μέρος, 1995, σ. 228.

¹¹ Βλ. Γεωργακόπουλο Γεν.μέρος, 1995, σ. 228, Ν.Ρόκα Στοιχεία ΕμπΔ, 1998, σ. 41.

¹² Βλ. π.χ. Κιάντου-Παμπούκη ΕπισκεΔ 1997, 801, Μιχαλόπουλο Η μονοπρόσωπη ε.π.ε., 1994.

¹³ Βλ. όμως πρόσφατα για την περίπτωση συνέχισης ή εκκαθάρισης προσωπικής εταιρίας ως μονοπρόσωπης *Weiner Einmann-Personengesellschaft - ein neuer Typ des Gesellschaftsrecht?* ZIP 1997, 1769.

¹⁴ Στη Γαλλία η «Entreprise Unipersonnelle à Responsabilité Limitée» (νόμος της 11.7.1985) δεν είναι παρά μια μονοπρόσωπη ε.π.ε. (βλ. Μιχαλόπουλο ό.π., σ. 107, Dekeuwer-Défossez αρ. 227).

¹⁵ Βλ. Sayag *L'entreprise individuelle: faux débats et vraies questions, Etudes offertes à René Rodière*, Paris 1981, σ. 289, Dekeuwer-Défossez αρ. 226.

¹⁶ Γεωργακόπουλος Γεν.μέρος, 1995, σ. 230. Για την έννοια της «βιομηχανικής» επιχείρησης βλ. Γεωργακόπουλο εις: Μελέται ΕμπΔ, τόμος α', 1971, σ. 92.

γάνωσης, του μεγέθους της, της έντασης της οικονομικής της εμπλοκής της στην αγορά, να γίνεται εμπορική, εκτός αν το δίκαιο έχει εκφρασμένη αντίθετη βούληση (κυρίως θα πρόκειται για τις αγοραπωλησίες ακινήτων και για τα ελευθέρια επαγγέλματα). Η επιχείρηση θα αποτελεί έτσι λόγο εμπορικότητας *δευτερογενώς*, δηλ. με αναλογία νόμου ή δικαίου. Αυτό γίνεται δεκτό στην Ελλάδα (βλ. παραπάνω, § 33,35)¹⁷.

Όπως μπορεί να υπάρξει επιχείρηση χωρίς έμπορο (όταν δεν είναι εμπορική), έτσι μπορεί να υπάρξει και έμπορος χωρίς επιχείρηση. Αυτό θα συμβαίνει στα φυσικά πρόσωπα π.χ. στην περίπτωση μεσιτών, αν δεν χρησιμοποιούν άλλα μέσα ή οργάνωση πλην π.χ. του τηλεφώνου τους (η απλή τήρηση βιβλίων δεν δημιουργεί επιχείρηση), ή αν εκμεταλλεύονται ως μισθωτές ή επικαρπωτές επιχείρηση τρίτου¹⁸, και στις εταιρίες που είναι εμπορικές κατά το τυπικό σύστημα και δεν ασκούν εμπορική δραστηριότητα.

3. Η επιχείρηση μπορεί μεν να μην εκλαμβάνεται ως εμπορική, να αποτελεί όμως, ως φαινόμενο όμοιο με το εμπορικό, λόγο εφαρμογής του ΕμπΔ με τη μέθοδο της αναλογίας (πρόταση π.χ. **Karsten Schmidt**, βλ. παραπάνω, § 16,18). Η εκδοχή αυτή ομοιάζει με την αμέσως προηγούμενη, διαφέρει όμως από αυτήν, διότι εδώ η επιχείρηση δεν χαρακτηρίζεται ως εμπορική, καταλήγει όμως να ρυθμίζεται από τους κανόνες του ΕμπΔ.

4. Ορισμένες πρωτότυπα εμπορικές πράξεις κατά τα άρθρα 2 και 3 ΔΑΕ χαρακτηρίζονται «επιχειρήσεις». Εδώ η έννοια της επιχείρησης είναι διαφορετική και σύμφωνα με ορθή άποψη δεν υποδηλώνει παρά τη συνδρομή των χαρακτηριστικών της εμπορικότητας (βλ. παραπάνω, § 29,16).

5. Η εταιρική «επιχείρηση» κατά την έννοια των άρθρων 1 ν. 2190/1920 και 2 § 1, 3 § 1, 39 ν. 3190/1955 προσδιορίζει «το πλαίσιο μέσα στο οποίο ασκείται η εταιρική δραστηριότητα»¹⁹, ενώ ο εταιρικός σκοπός αφορά το γενικότερο πλαίσιο της κερδοσκοπικής ή μη δράσης.

II. Παραλλαγές της έννοιας της επιχείρησης. Παραπέρα όμως: Η έννοια της επιχείρησης χρησιμοποιείται τόσο πληθωρικά στη νομοθεσία (όχι μόνο στο ΕμπΔ και στο αστικό δίκαιο, π.χ. ΑΚ 332, 334, 479, 959, 969, 1623, 1624, αλλά και αλλού, π.χ. ΚΠολΔ 483, 1001Α, 1034 επ., διατάξεις ΕργΔ κλπ.), ώστε να μην είναι εφικτή η σύνθεση ενιαίας και ακριβούς έννοιας, που να ισχύει σε όλες τις περιπτώσεις. Γίνεται έτσι δεκτό ότι η έννοια της επιχείρησης είναι έντονα *σχετική* και ποικίλει, ανάλογα με τους σκοπούς της διάταξης που αναφέρεται σ' αυτήν και την προϋποθέτει²⁰.

¹⁷ Κατά τον **Ν.Ρόκα** (Στοιχεία ΕμπΔ, 1998, σ. 27), η κατά το ισχύον δίκαιο έννοια της επιχείρησης, ως ικανής να προσδώσει εμπορικότητα εκεί που δεν υπάρχει, χρησιμοποιείται για την πλήρωση κενών και είναι άλλη από την εμπορική επιχείρηση κατά το ΣχΕμπΚ, που αποτελεί πρόσθετο κριτήριο εμπορικότητας.

¹⁸ Για τους εμπόρους χωρίς *fonds de commerce* βλ. στη Γαλλία **Pédamon** αρ. 85.

¹⁹ Βλ. **Ν.Ρόκα** Εμπορικές εταιρίες, 1996, σ. 158. Βλ. και **Περάκη** ΔικΕΠΕ, 1994, Εισαγ. αρ. 101.

²⁰ Έτσι **Gierke/Sandrock Handels- und Wirtschaftsrecht**, 1, 1975, σ. 177, **Hüffer** εις **Staub Großkommentar**, 1983, Vor § 22, 4, **Baur** ΕλλΔνη 1985, 371, **Karsten Schmidt** HR, 1995 σ. 63, **Baumbach/Hopt** HGB, 1995, Einl § 1, 31, **Ripert/Roblot Traité**, 1996, αρ. 358, σ. 227.

- 9 Παραδείγματα: Στο ζήτημα της εφαρμογής των λογιστικών διατάξεων για τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις η επιχείρηση ταυτίζεται με κάθε οικονομικά δρώντα φορέα που, τουλάχιστον, έχει ανάγκη λογιστικής παρακολούθησης²¹ (άρα επιχειρήσεις είναι εδώ και οι εταιρίες holding). Στο δίκαιο των περιορισμών του ανταγωνισμού επιχείρηση είναι το οργανωμένο σύνολο παραγωγικών μέσων για την επιδίωξη οικονομικού σκοπού με νομική (κατά δε κρατούσα άποψη και οικονομική) αυτονομία²². Στο δίκαιο της βιομηχανικής ιδιοκτησίας σημασία έχει η οργάνωση που συνιστά αντικείμενο ενιαίου δικαιώματος δεόμενου προστασίας²³. Στο δίκαιο των προβληματικών επιχειρήσεων, όπου σκοπός είναι η οικονομική εξυγίανση, «επιχείρηση» θεωρείται «κάθε οργανωμένη οικονομική δραστηριότητα φυσικού ή νομικού προσώπου ανεξάρτητα από την εμπορική του ιδιότητα» (άρθρο 5 § 2 ν. 1386/1983). Φυσικά ή νομικά πρόσωπα που είναι αδρανή ή holding εταιρίες δεν έχουν λόγο υπαγωγής σε εξυγιαντική διαδικασία²⁴. Για τους σκοπούς της Οδηγίας 75/129/ΕΟΚ, για τις ομαδικές απολύσεις, ως «επιχείρηση» νοείται η μονάδα στην οποία οι απολυόμενοι είναι τοποθετημένοι για να ασκούν τα καθήκοντά τους, χωρίς να έχει σημασία αν η μονάδα αυτή διαθέτει διεύθυνση που μπορεί να προβαίνει αυτοτελώς σε ομαδικές απολύσεις²⁵. Επίσης, ο όρος «επιχείρηση» αναφέρεται στο ν. 1297/1972, που θεσπίζει κίνητρα για τη μετατροπή ή την συγχώνευση επιχειρήσεων. Κρίθηκε ότι ο νόμος αναφέρεται σε «συγκροτημένη οικονομική μονάδα, η οποία λειτουργούσε ήδη κατά τον χρόνο της μετατροπής (ή συγχωνεύσεως)» και μάλιστα με άδεια λειτουργίας, αν τέτοια απαιτείται²⁶. Ειδικές αποχρώσεις έχει η έννοια στο δίκαιο των δημόσιων ενισχύσεων²⁷, η έννοια της «δημόσιας επιχείρησης»²⁸ κλπ.
- 10 Εύλογα συνεπώς θεωρείται ότι η επιχείρηση αποτελεί «έννοια-πλαίσιο»²⁹, που προσλαμβάνει ιδιαίτερο κατά περίπτωση περιεχόμενο.